

		KORUPCIJAS NOVĒRŠANAS POLITIKA	
Versija: 1.0	Spēkā no: 10.03.2020.	PL_05_v01	1(9)
Izstrādāja: Kvalitātes vadītājs Arnis Kramzaks		Apstiprināja: Valdes locekle Dace Rātfeldere	

Korupcijas novēršanas vadlīnijas

1. Vispārīgie noteikumi

- 1.1. **Korupcija** nozīmē kukuļa vai jebkādas citas nepienākošas priekšrocības vai tās perspektīvas tiešu vai netiešu pieprasīšanu, piedāvāšanu, došanu vai ņemšanu, kas izkropļo jebkāda pienākuma vai darbības pareizu izpildi, kas jāveic kukuļa, nepienākošas priekšrocības vai tās perspektīvas saņēmējam. Kukuļdošanas definīcija neietver tikai naudas došanu valsts amatpersonai, lai panāktu kādu rīcību. Par noziedzīgu nodarījumu arī tiek uzskatīts gadījums, kad kukulis tiek tikai piedāvāts, solīts vai pieprasīts, bet faktiski nav iedots vai saņemts.
- 1.2. Ar **kukuli** saprot ne tikai naudu, bet jebkādu materiālu vērtību, mantiska vai citāda rakstura labumu, tai skaitā, ziedojumus, atlaides, izklaidi, maksājumu atvieglojumus, darbu radiniekiem, ceļa izdevumus, pakalpojumus, reputācijas priekšrocības.
- 1.3. Korupcija neaprobežojas tikai ar kukuļošanu, bet attiecas arī uz citiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.
- 1.4. Koruptīvos noziedzīgos nodarījumos var būt **iesaistītas ne tikai valsts amatpersonas, bet arī plašāks personu loks**, t.sk. personas, kuras spēj vai sola ietekmēt valsts amatpersonu rīcību, kukuļošanas atbalstītāji, starpnieki, kukuļu piesavinātāji un kukuļdevēji.
- 1.5. Jāņem arī vērā, ka korupcija attiecas arī uz **ārvalsts amatpersonām**. Ir aizliegts izteikt samaksas piedāvājumu, maksāt, solīt samaksāt vai ļaut samaksāt naudu vai citu vērtību ārvalsts amatpersonai, lai ietekmētu jebkuru ārvalsts amatpersonas rīcību vai lēmumu, vai lai nodrošinātu jebkuru citu neatbilstošu priekšrocību ar mērķi ietekmēt uzņēmējdarbību.
- 1.6. Publiskā un privātā sektora saskarsme ir viens no korupcijas riskus veicinošiem faktoriem. Gan valsts amatpersonai, gan komersanta pārstāvim var rasties nodoms un iespēja izmantot noziedzīgus paņēmienus, lai apmaiņā pret prettiesisku labumu nodrošinātu kādas nepamatotas priekšrocības.
- 1.7. Korupcijas noteikumi var tikt pārkāpti arī **netiešā** veidā, uzņēmumam piešķirot maksājumus vai dāvanas trešajām personām, piemēram, valsts amatpersonas ģimenes loceklim.
- 1.8. Šīs vadlīnijas nosaka arī nosacījumus interešu konfliktu novēršanai, ievērojot, ka ikviena darbinieka darba pienākumi nedrīkst nonākt konfliktā ar personīgajām interesēm. ARBOR darbinieki var saņemt dažādus piedāvājumus vai dāvanas no trešajām personām, taču atkarībā no situācijas viņi var nonākt interešu konfliktā, kas atsevišķos gadījumos var tikt uzskatīta arī par pasīvo korupciju. Šādā gadījumā darbiniekam nekavējoties jāziņo tiešajam vadītājam.

2. Kukuļošana

- 2.1. Izšķir **četras galvenās kukuļošanas kategorijas**, kas attiecas gan uz privātpersonām, gan uzņēmumiem:
  - 2.1.1. **Aktīvā kukuļošana**, kad tieši vai netieši piedāvā, apsola vai iedod jebkādu labumu valsts amatpersonai (uzpērk), lai sasniegtu kādu vai vairākus no mērķiem:
    - a) **neatbilstošas priekšrocības** attiecībā pret citu personu vai uzņēmumu ar mērķi iegūt vai saglabāt uzņēmējdarbību vai biznesa priekšrocības;
    - b) **darījuma noslēgšana vai turpināšana**;
    - c) **lēmuma ietekmēšana**.
  - 2.1.2. **Pasīvā kukuļošana**, kad persona pieprasa, izspiež vai pieņem kukuli;
  - 2.1.3. **Starpniecība kukuļošanā**, kad persona nodod kukuli vai tā apsolījumu vai piedāvājumu no kukuļdevēja kukuļņēmējam;

- 2.1.4. **Kukuļa piesavināšanās**, kad persona saņem kukuli nodošanai valsts amatpersonai vai pieņēmusi to, uzdodoties par valsts amatpersonu.
- 2.2. Uz kukuļošanu attiecas arī **atbalsta jeb veicināšanas maksājumi**, kas ietver labumu piešķiršanu valsts amatpersonai ar mērķi paātrināt valsts iestādes normālu ikdienas darbību izpildi un procesu. Jums ir jāatsakās veikt šādu maksājumu, ja to pieprasa valsts amatpersona.
- 2.3. Korupcija var būt arī saistīta ar tādām nelikumīgām darbībām kā komerciālu uzpirkšanu, neatļautu labumu pieņemšanu, nepareizu finanšu pārskatu iesniegšanu, neatbilstošu uzņēmuma aktīvu izlietošanu, izspiešanu, amata pilnvaru ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu piesavināšanos, tirgošanos ar ietekmi. Tirgošanās ar ietekmi ir materiālu vērtību, mantiska vai citāda rakstura labumu piedāvāšanu vai nodošanu jebkurai personai, lai tā, izmantojot savu dienesta, profesionālo vai sociālo stāvokli, personiski ietekmētu valsts amatpersonas darbību vai lēmuma pieņemšanu
- 2.4. Korupcijas novēršana attiecas uz visiem. Tā ietver ievērojamus soda riskus un reputācijas apdraudējumu ne tikai uzņēmumam, bet arī individuāli tā darbiniekiem.
- 2.5. Korupcija privātā sektorā var izpausties kā:
- 2.5.1. **Komerciālā uzpirkšana** – labumu **piedāvāšana vai nodošana** uzņēmuma darbiniekam, lai šī persona, izmantojot savas pilnvaras, izdarītu vai neizdarītu kādu darbību;
- 2.5.2. **Neatļauta labumu pieņemšana** – labumu piedāvājuma prettiesiska **pieņemšana**, ko izdarījis uzņēmuma darbinieks, par kādas darbības izdarīšanu vai neizdarīšanu, izmantojot savas pilnvaras.
- 2.6. Kriminālsodāma rīcība privātajā sektorā būtu, piemēram, darbiniekam, izmantojot sev piešķirtās tiesības, pieņemot kukuli par dokumentu sagrozīšanu. Neskatoties uz to, ka šādās koruptīvās darbībās neviena no iesaistītajām pusēm nav valsts amatpersona, to rezultātā arī iestājas kriminālatbildība un tiek radīti zaudējumi uzņēmumam.

3. Interesešu konflikts

- 3.1. ARBOR darbinieki var saņemt ierosinājumus, piedāvājumus vai dāvanas no trešajām personām. Atkarībā no apstākļiem viņi var nonākt interesešu konflikta situācijā, kas dažos gadījumos var tikt uzskatīta par **pasīvo korupciju**.
- 3.2. **Interesešu konflikta situācija** rodas, kad darbinieks, pildot darba pienākumus, pieņem lēmumu vai piedalās lēmuma pieņemšanā, vai veic citas ar amatu saistītas darbības, kas ietekmē vai var ietekmēt šī darbinieka, tā radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās intereses
- 3.3. Interesešu konflikts personīgā līmenī ir jebkurš apstāklis vai situācija, kad darbinieka tiešās vai netiešās personīgās intereses var būt pretrunā ar ARBOR biznesa interesēm. Darbiniekam ir jāatturas no jebkādam finansālām, personiskām un biznesa attiecībām, kas var radīt šādu konfliktu
- 3.4. Ikviens ARBOR darbinieka profesionālie pienākumi nedrīkst nonākt konfliktā ar darbinieka personīgajām vai mantiskajām interesēm. Ja tiek pamanīta iespēja nonākt personīgā vai uzņēmuma interesešu konfliktā, izmantojot sev uzticēto varu vai izmantojot uzņēmuma kapitālu vai citus resursus, gūstot personīgu labumu, šādā situācijā attiecīgajam darbiniekam par to nekavējoties jāpaziņo savam tiešajam vadītājam vai patstāvīgi jāpieņem atbilstošus lēmumus, lai izbeigtu šādu situāciju
- 3.5. Darbiniekam nav atļauts strādāt, piedāvāt pakalpojumus, konsultēt, būt par akcionāru vai starpnieku vai jebkādā citā veidā rīkoties ARBOR konkurentu, klientu un piegādātāju interesēs, kamēr strādājat ARBOR, ja vien ARBOR to nav iepriekš skaidri atļāvusi. Par ARBOR konkurentu tiek uzskatīts jebkurš uzņēmums vai vienīgais īpašnieks, kas darbojas tajā pašā darbības jomā kā ARBOR un nav ARBOR meitasuzņēmums vai saistīts uzņēmums

4. Korupcijas novēršana publiskajos iepirkumos

- 4.1. Tā kā ARBOR darbība ir saistīta arī ar publiskajiem iepirkumiem, personām, kas strādā ar šādiem iepirkumiem, papildus attiecināmi noteikumi par korupcijas novēršanu publisko iepirkumu sektorā.

- 4.2. Koruptīvas darbības publisko iepirkumu jomā bieži tiek veiktas komercuzņēmumu interesēs. Tādējādi juridiskās personas atbildības izvērtēšana šādos gadījumos kļūst par nozīmīgu koruptīvu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanas sastāvdaļu.
- 4.3. Izmeklējot juridiskās personas saistību ar noziedzīgo nodarījumu, nozīme ir ne vien noziedzīga nodarījuma izdarīšanas apstākļiem, bet arī uzņēmuma izveidotai kontroles sistēmai un īstenotajiem pasākumiem, kas vērsti uz iespējamo korupcijas risku novēršanu.
- 4.4. Par iepirkumu atbildīgās amatpersonas objektivitāti ietekmējošie apstākļi var būt:
  - 4.4.1. radnieks vai darījuma partneris var gūt/gūs labumu vai var ciest/cietīs zaudējumu no pieņemtā lēmuma par iepirkuma līguma piešķiršanu
  - 4.4.2. amatpersona ir personiski, profesionāli vai finansiāli saistīta ar personu vai organizāciju, kura pretendē uz iepirkuma līgumu”
  - 4.4.3. amatpersona saņēmusi dāvanu vai kādu citu labumu no personas/organizācijas, kura pretendē uz iepirkuma līgumu.
- 4.5. Ir aizliegts:
  - 4.5.1. pieprasīt iekļaut izdevīgākus nosacījumus dalībai publiskajā iepirkumā;
  - 4.5.2. izvirzīt likumam neatbilstošas, konkurenci ierobežojošas prasības;
  - 4.5.3. piešķirt jebkādus labumus, kas ir vērsti uz labvēlīgu lēmumu pieņemšanu publiskā iepirkuma procedūrā.
- 4.6. Jāpārliecinās, ka ikviena darbība, jo īpaši izņēmuma gadījumi vai novirzes no noteiktajām procedūrām, tiek dokumentētas un pamatotas.
- 4.7. Interesu konflikts ir korupcijas pamatā, bet ne katra interešu konflikta situācija realizējas korupcijā, ja tā ir laicīgi konstatēta un novērsta.

5. Aktīvu izmantošana un aizsardzība

- 5.1. ARBOR aktīvi ir būtisks elements, kas veido uzņēmuma “kodolu”. Aktīvi var tikt izmantoti pretlikumīgu darbību veikšanai. Piemēram, valsts amatpersonai koruptīvos nolūkos var tikt nodota bez-atlīdzības lietošanā automašīna vai cita vērtīga lieta, kas reģistrēta uz ARBOR vārda. Komercnoslēpuma nodošana konkurentiem var izraisīt Konkurences likuma pārkāpuma riskus, utt.. Aktīvi šīs nodaļas izpratnē, kas ir jāaizsargā ikvienam darbiniekam, ietver uzņēmuma īpašumā esošos resursus, kas tiek izmantoti uzņēmējdarbības veikšanai.
- 5.2. **Aizsargājami aktīvi ietver tostarp:**
  - 5.2.1. līdzekļus (ieskaitot kredītkartes);
  - 5.2.2. darba aprīkojumu (ieskaitot transportlīdzekļus);
  - 5.2.3. komercnoslēpumu saturošu informāciju (tostarp, par to, kā ARBOR veic uzņēmējdarbību, par ARBOR piegādātājiem un klientiem, biznesa plāniem, saimnieciskās darbības metodēm un procesiem un citu konfidenciālu informāciju);
  - 5.2.4. intelektuālo īpašumu (produktu dizainus).
- 5.3. Valde un darbinieki ir atbildīgi par ARBOR uzņēmējdarbības un īpašumtiesību aizsardzību. Visiem darbiniekiem, izmantojot un pārdodot ARBOR aktīvus, ir jārīkojas caurskatāmi, godprātīgi, balstoties uz saprātīguma principu un ievērojot ARBOR politiku un intereses.
- 5.4. Vadība un darbinieki ir atbildīgi par ARBOR komercnoslēpuma aizsardzību un nodrošina atbilstošus un saprātīgus komercnoslēpuma slepenības saglabāšanas pasākumus.
- 5.5. Strādājot ar ARBOR aktīviem, darbiniekiem jārīkojas saudzīgi, saprātīgi un apdomīgi. Darbiniekiem nav atļauts izmantot ARBOR aktīvus savās personīgajās interesēs. Darbiniekiem nav atļauts arī atdot ARBOR aktīvus izmantošanai trešajām personām.

6. Tiesiskais regulējums

- 6.1. Korupcijas novēršanas pasākumus reglamentē uzņēmuma **iekšējie normatīvie akti** kā, piemēram, šīs vadlīnijas, taču jāņem vērā, ka tās neietver visus spēkā esošo normatīvo aktu noteikumus, kas var būt mazāk vai vairāk stingri nekā šo vadlīniju noteikumi.
- 6.2. Jāņem vērā arī atsevišķu sadarbības partneru, piemēram, **medicīnas iestāžu vai slimnīcu īpašie noteikumi vai politika** attiecībā uz medicīnisko ierīču nozares un veselības aprūpes speciālistu mijiedarbību.
- 6.3. Katrā valstī ir spēkā **nacionālais regulējums**, kas paredz atbildību par koruptīvām darbībām un nosaka sodus par noziedzīgiem nodarījumiem. Šo regulējumu īsteno katras valsts kompetentās iestādes.
- 6.4. Ir nepieciešams ievērot arī **citu valstu normatīvos aktus**, piemēram, Amerikas Savienoto valstu (ASV) Likumu par kukuļdošanu saistībā ar ārvalstīm (FCPA)¹ un Apvienotās Karalistes Kukuļdošanas likumu². Tie darbojas ārpus šo valstu teritorijas un ļauj piemērot sodu personām un uzņēmumiem, kas īstenojuši korumpētas darbības ārpus šo valstu robežām.
- 6.5. Pastāv arī **starptautiski līgumi un konvencijas**, kas attiecas uz valstīm, kas tos parakstījušas.
- 6.6. Koruptīvas darbības Latvijā tiek uzskatītas par noziedzīgiem nodarījumiem, par ko paredzēta kriminālatbildība fiziskām personām un piespiedu ietekmēšanas līdzekļu process juridiskām personām
- 6.7. Papildus iespējamajam naudas sodam līdz EUR 43 000 000 apmērā³ ARBOR, darbinieku var personīgi sodīt ar naudas sodu līdz 2 000 minimālajām mēnešalgām vai brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem. Ja kukulis vismaz divreiz tiek iedots grupā vai lielā apmērā (kukuļi, kas pārsniedz 50 minimālās mēnešalgas), darbinieku personīgi var sodīt ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz desmit gadiem.
- 6.8. Arī tirgošanās ar ietekmi, veicot aizliegtus liela apmēra (kas pārsniedz 50 minimālās mēnešalgas) ziedojumus politiskajām partijām, un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija Latvijā tiek uzskatīta par noziedzīgu nodarījumu. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija ietver tādas darbības kā noziedzīgi iegūtu līdzekļu pārvēršana citās vērtības, to atrašanās vietas vai piederības mainīšana ar nolūku slēpt vai maskēt noziedzīgo izcelsmi, līdzekļu patiesā rakstura, izcelsmes, piederības slēpšana vai maskēšana, kā arī citas personas noziedzīgi iegūtu līdzekļu iegūšana īpašumā, valdījumā, lietojumā vai to realizēšana, apzinoties, ka šie līdzekļi ir noziedzīgi iegūti.
- 6.9. Papildus naudas sodiem vai brīvības atņemšanai, kas var tikt piemērota uzņēmuma darbiniekam vai valdes loceklim ja viņš nav darbinieks, kurš juridiskas personas interesēs izdarījis noziedzīgu nodarījumu, šai personai var noteikt arī aizliegumu nodarboties ar uzņēmējdarbību noteiktu periodu. Tas var ietvert aizliegumu darboties juridiskas personas pārvaldes struktūrvienībā, kā juridiskas personas likvidatoram vai prokūristam, piedalīties juridiskas personas pārvaldībā vai tās vārdā pildīt kādus citus tiesas noteiktus pienākumus noteiktajā termiņā. Turpretim juridiskai personai var neļaut izmantot noteiktas tiesības vai veikt noteikta veida darbību līdz desmit gadiem.
- 6.10. ARBOR, tās administratīvās, pārvaldības vai uzraudzības valdes locekļa vai cita likumīga pārstāvja vai līgumiskā pārstāvja, kas iesaistīts publiskajā iepirkumā, notiesāšana par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar kukuļdošanu, ietekmes tirdzniecību vai nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, tiek automātiski uzskatīta par pamatu līgumslēdzējām iestādēm izslēgt ARBOR no dalības publiskā iepirkuma procedūrās.

¹ Attiecas ne tikai uz Amerikas pilsoņiem un rezidenti, bet arī uz visām juridiskajām personām un privātpersonām, kas izmanto saziņas vai maksājumu līdzekļus, šķērsojot Amerikas Savienotās valstis, t.i., ASV dolāri, ceļojumi uz ASV, e-pasti u.c.

² Likums pieļauj apsūdzēt ārvalstu pilsoņus par tādiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti ārvalstīs.

³ Latvijas Krimināllikums paredz, ka maksimālais naudas sods, ko var uzlikt juridiskai personai, ir 100 000 minimālās mēnešalgas. Minimālā mēneša darba alga normālā darba laika ietvaros Latvijā 2020. gadā ir 430 euro. (Informācija pieejama Ministru kabineta 2015. gada 24. novembra noteikumu Nr. 656 "Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu" 2. punktā. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/278067-noteikumi-par-minimalas-menesa-darba-algas-apmeru-normala-darba-laika-ietvaros-un-minimalas-stundas-tarifa-likmes-aprekinasanu>)

7. Korupcijas novēršanas principi (nulles tolerance)

- 7.1. ARBOR darbība ietver dažādu līgumu noslēgšanu un arī dalību iepirkumos saistībā ar medicīnisko iekārtu un preču apkopi, servisu un tirdzniecību sabiedrisku, valsts vai pašvaldību iestāžu un privātu klientu uzdevumā. Darbību ietvaros var rasties arī tādas situācijas, kur ARBOR darbinieki var saskarties ar koruptīvām darbībām un to risku.
- 7.2. Darbiniekiem jāpārliecinās, vai ARBOR biznesa partneri ir **legitīmi, uzticami un kvalificēti**. Saskaņoties ar valsts vai pašvaldības īpašumā esošām veselības aprūpes iestādēm, veselības aprūpes speciālisti var būt arī valsts amatpersonas, uz kuriem attiecas pretkorupcijas un kukuļošanas normatīvie akti.
- 7.3. Naudas, dāvanu vai citu priekšrocību pieņemšana un došana privātajā sektorā (piemēram, biznesa klientiem, piegādātājiem un sadarbības partneriem) apmaiņā pret to, lai otra persona izmantotu savu amata stāvokli, arī ir noziegums, ja saņēmējam ir jārikojas pretēji sava darba devēja uzņēmējdarbības interesēm vai iekšējiem noteikumiem un procedūrām, vai piemērojamiem tiesību aktiem.
- 7.4. Darbinieki nekad nedrīkst pieņemt naudu, dāvanas vai citus labumus apmaiņā pret sava amata stāvokļa izmantošanu jebkādā veidā. Tāpat arī darbinieki nekad nedrīkst dot naudu, dāvanas vai citus labumus apmaiņā pret to, lai otra persona jebkādā veidā izmantotu savu amata stāvokli.
- 7.5. Kukuļu pieņemšana, došana un tirgošanās ar ietekmi ir nelikumīga pat tad, ja tā tiek veikta ārpus Latvijas teritorijas, un šādas darbības radīs negatīvas sekas ne tikai nozieguma izdarītājam, bet arī ARBOR.
- 7.6. Darbiniekiem jābūt īpaši uzmanīgiem sadarbojoties ar līgumslēdzējām iestādēm publiskajos iepirkumos.
- 7.7. Noteikti sadarbības veidi, piemēram, turpmāk minētie, bet tai skaitā arī izbraukumi vai klientu apmeklējumi, pārdošana valsts vai pašvaldības īpašumā esošām slimnīcām vai medicīnas iestādēm, var radīt risku saskaņā ar tiesību aktiem, kas vērsti pret kukuļošanu. Rūpīgi dokumentējiet turpmāk uzskaitītās darbības, lai palīdzētu pierādīt koruptīva nodoma neesamību un atbilstošu procedūru esamību un to realizāciju.
- 7.8. **Korupciju izraisošas situācijas:**
- 7.8.1. Mēģinājumi **ietekmēt** dalību iepirkumā vai uzvaru tajā, kā arī līguma noslēgšanu;
- 7.8.2. Mēģinājumi **iegūt privilēģijas** (piemēram, izdevīgākus noteikumus, kritērijus) vai nelikumīgas priekšrocības (piemēram, naudu, dāvanas, izdevumu segšanu, solījumus, labdarību vai sponsorēšanu, kas skar lēmumu pieņemēju);
- 7.8.3. Mēģinājumi **panākt labvēlīgu lēmumu** pieņemšanu.
- 7.9. **Ziedojum**i, it īpaši valsts amatpersonām, valsts vai pašvaldību iestādēm, rada īpaši augstu risku, tāpēc tiem jāpievērš īpaša vērība. Visus ziedojumus iepriekš apstiprina ARBOR vadība.
- 7.10. Juridiskām personām ir **aizliegts ziedot politiskajām partijām** Latvijā. Darbiniekiem ir aizliegts arī personīgi finansēt un ziedot politiskajām partijām ARBOR interesēs. Jūs nedrīkstat saistīt ar ARBOR ziedojumus, kurus vēlaties veikt politiskajām partijām kā privātpersona.
- 7.11. **Labdarība** ietver finansiālu atbalsta sniegšanu, negūstot par to tiešu ekonomisku labumu. Tās mērķis ir saistīts ar sabiedrības interešu aizsardzību, nevis pašlabuma gūšanu. Labdarības ziedojumus drīkst veikt tikai **reģistrētām** labdarības organizācijām vai pasākumiem, vienmēr identificējot atbalsta sniegšanas mērķi.
- 7.12. **Sponsorēšana** ietver finanšu vai citu materiālu resursu sniegšanu ar mērķi gūt uzņēmuma atpazīstamību. Sponsorēšanu var piedāvāt tikai tad, ja tā **neliecina par aizliegtu ietekmi vai korupciju**. Pirms tiek apstiprināta sponsorējuma piešķiršana, ir rūpīgi jāizvērtē arī saiknes starp potenciālo sponsorējuma saņēmēju un politiski nozīmīgām personām, ņemot vērā tās vadības un uzraudzības valdes sastāvu, faktiskos īpašniekus un citas personas. Politiski nozīmīgas personas tiek uzskatītas par paaugstināta riska personām, ņemot vērā to ietekmi publiskajā sektorā. Tāpēc šādos gadījumos ir jāievēro īpaša piesardzība, sponsorēšana padziļināti jāuzrauga, obligāti ir jāsaņem vadības piekrišana pirms sponsorēšanas un visos gadījumos pieņemtie lēmumi un tajos ietvertie apsvērumi ir jādokumentē.

- 7.13. Ikvienai sponsorēšanai ir jābūt likumīgai un tā jāveic ar iepriekšēju ARBOR vadības piekrišanu.
- 7.14. Jebkurš labdarības un sponsorēšanas pasākums ir jādokumentē, norādot informāciju par saņēmēju un mērķi. Informācijai par reģistrētajiem sponsorēšanas gadījumiem ir jāietver sponsorēšanas apraksts, tās vērtība, dati par personu vai organizāciju, kas saņem sponsorējumu un sponsorējuma piešķiršanas pamats.
- 7.15. **Finansējuma pieprasīšanas** gadījumā rūpīgi jāizskata attiecīgo pieprasījumu, nodrošinot **caurskatāmību** un atbilstošu rīcību. Jāievēro normatīvo aktu prasības, īpaši attiecībā uz valsts amatpersonām. Jāizvairās veikt sponsorēšanu neilgi pirms un pēc darījuma noslēgšanas ar saņēmēja iestādi.
- 7.16. Finansējuma piešķiršanai dažādām apmācībām, semināriem, mācību braucieniem, sanāksmēm, konferencēm, izglītības un pētniecības stipendijām ir jābūt rūpīgi pamatotai. Šāda finansējuma piešķiršana nedrīkst radīt nekāda veida aizdomas un tā nevar tikt interpretēta kā atlīdzība par līguma piešķiršanu vai citādā veidā kā slēpta korupcija. Lai nodrošinātu caurskatāmību un atklātību, jebkura aktivitāte, kas vērsta uz izglītības un pētniecības finansēšanu, ir formāli jādokumentē, skaidri un precīzi norādot tās mērķi grāmatvedības atskaitēs.
- 7.17. Visiem ziedojumiem, labdarībai, finansējuma pieprasījumiem un sponsorēšanai jābūt:
- 7.17.1. Likumīgai;
- 7.17.2. Leģitīmai;
- 7.17.3. atbilstoši piemērojamiem tiesību aktiem;
- 7.17.4. atbilstoši šīm vadlīnijām un ARBOR politikai;
- 7.17.5. ar iepriekšēju ARBOR vadības piekrišanu;
- 7.17.6. pārskatāmai (jebkura aktivitāte jādokumentē un jānorāda grāmatvedības uzskaitē);
- 7.17.7. uzraudzītai (jebkura aktivitāte ir jāuzrauga iesaistītajam darbiniekam vai tiešajam vadītājam).
- 7.18. **Izklaide.** ARBOR politika pamatā ir nenodrošināt izklaidi. Taču, ja valsts vai tās kultūra to pieļauj, un netiek pārkāpti vietējie, iestāžu un valsts noteikumi, var tikt nodrošināta neregulāra un pieticīga izklaide. Tāpat kā jebkādi labumi, arī izklaide nedrīkst būt paredzēta korupcijas mērķa sasniegšanai.
- 7.19. **Ceļojumu izdevumiem** jābūt saistītiem ar ARBOR uzņēmējdarbību. ARBOR nesedz laulāto vai citu viesu ceļojumu izdevumus. Nav atļauts segt izdevumus par ekskursijām un citām ar ARBOR uzņēmējdarbību nesaistītām aktivitātēm, ja ARBOR vadība nav noteikusi citādi.
- 7.20. **Biznesa dāvanas, ielūgumi un citi labumi:**
- 7.20.1. ARBOR politika ir nedāvināt dāvanas, ņemot vērā, ka kukulis var tikt maskēts kā dāvana gadījumā, ja tā ir paredzēta uzņēmuma ietekmēšanai, uzņēmējdarbības iegūšanai vai saglabāšanai vai biznesa priekšrocības piešķiršanai. Tomēr dažās valstīs vai kultūrās nelielas dāvanas biznesa vidē pat tiek gaidītas, atspoguļojot cieņu un pateicību. Attiecīgi, dāvanu pasniegšanai un saņemšanai ir jānotiek saskaņā ar normatīvajos aktos noteiktām prasībām, bez koruptīva mērķa un neradot interešu konflikta situāciju.
- 7.20.2. Dāvanām jābūt **pieticīgām, pamatotām, samērīgām**, tās nedrīkst dāvināt bieži, kā arī jāievēro **atklātums** un **caurskatāmība**, veicot atbilstošu uzskaiti. Dāvanas nedrīkst pasniegt ar nodomu iesaistīties koruptīvās darbībās vai ar cerību uz labvēlīgāka lēmuma pieņemšanu.
- 7.20.3. Dāvanu, ielūgumu un labumu piedāvāšana un pieņemšana rada neētiskas ietekmēšanas iespējas, kas var negatīvi ietekmēt ARBOR reputāciju. Tāpēc katras dāvanas vienīgajam mērķim vajadzētu būt pieklājības žestam, dāvanu nesaistot ar atalgojumu un neradot pamatu šaubām par godīgumu, objektivitāti vai korumpētu darbību slēpšanu.
- 7.20.4. Praksē dāvanas mēdz būt:
- a) preces;
- b) pakalpojumi;
- c) pārtika, dzērieni;
- d) biļetes uz pasākumiem;
- e) ielūgumi uz maltīti restorānā, piedalīties izstādē, doties ceļojumā;
- f) ceļošanas izdevumu segšana;

- g) transporta nodrošināšana;
- h) skaidra nauda;
- i) dāvanu kartes;
- j) atlaides;
- k) dažādas priekšrocības.

7.21. ARBOR vadībai un darbiniekiem ir aizliegts:

7.21.1. dot dāvanas vai piedāvāt citus labumus, lai ietekmētu lēmumu pieņemšanu, līguma noslēgšanu vai iegūtu kādas privilēģijas;

7.21.2. pieņemt jebkākus materiālus vai nemateriālus labumus, ja tas rada interešu konflikta risku, var ietekmēt vai radīt šaubas par kāda pienākuma vai izpildes objektivitāti vai jebkādā citā veidā pārsniedz labas uzņēmējdarbības robežas;

7.21.3. dāvināt un saņemt:

- a) naudu gan skaidrā veidā, gan pārskaitījumu veidā;
- b) atlaides, kas nav pieejamas visiem biznesa partnera klientiem;
- c) dāvanas un neatbilstīga rakstura izklaidi vai izklaidi, kas notiek nepiemērotā vietā;

7.21.4. lūgt vai pieprasīt dāvanas vai citus labumus no biznesa partneriem vai izmantot citus līdzekļus, lai liktu partneriem saprast, ka viņu dāvana vai piedāvātā izklaide būtu vēlama;

7.21.5. maksāt par dāvanām vai citiem labumiem no personiskajiem līdzekļiem ar mērķi izvairīties no šīs procedūras piemērošanas.

7.22. **Īpaši jāuzmanās un pēc iespējas jāizvairās:**

7.22.1. no dāvanu apmaiņas ar uzņēmumiem, kas konkurē ar ARBOR, jo tas var liecināt par konkurenci ierobežojošām darbībām;

7.22.2. no dāvanu vai izklaides piedāvāšanas vai pieņemšanas laikā un kontekstā ar gatavošanos vai sarunām par ARBOR svarīga darījuma noslēgšanu.

7.23. **Ja darbinieks konstatējis, ka dāvanas došana vai pieņemšana nav aizliegta, tad dāvanu var dot vai pieņemt tikai pēc tam, kad ir gūta pārliecība, ka:**

7.23.1. dāvana vai cits labums ir piemērots konkrētos apstākļos un ar nelielu vērtību (darbiniekam vajadzētu pieņemt, ka dāvana nav pieticīgā vērtībā, ja tā pārsniedz turpmāk aprakstītās robežas);

7.23.2. dāvanas došana un pieņemšana vai citu labumu piedāvāšana neliecina par aizliegtu ietekmi vai korupciju;

7.23.3. personai, kura saņem dāvanu vai labumu, piemērojamās procedūras un ierobežojumi ļauj pieņemt dāvanu vai labumu.

7.24. Darbinieku pieņemto dāvanu finansiālā vērtība parasti nedrīkst pārsniegt 100 eiro. Darbinieku dāvināto dāvanu finansiālā vērtība parasti nedrīkst pārsniegt 50 eiro, un jebkurā gadījumā kalendārā gada laikā vienai personai doto dāvanu kopējā vērtība nedrīkst pārsniegt vienu minimālo mēnešalgu. Par izņēmumiem, kas attiecas uz dāvanu pieņemšanu un došanu, lemj valde. Dāvanu, kuru vērtība pārsniedz 50 eiro, došana un pieņemšana ir jāreģistrē ARBOR uzturētajā dāvanu un sponsorēšanas reģistrā. Visas dāvanas valsts amatpersonām ir jāreģistrē dāvanu un sponsorēšanas reģistrā neatkarīgi no to vērtības.

7.25. Informācijā par reģistrētajām dotajām un pieņemtajām dāvanām ir jāietver dāvanas apraksts, tās vērtība, dati par personu, kas saņem vai dod dāvanu, un dāvanas došanas iemesls.

7.26. Par dāvanām vai citiem labumiem tiek maksāts tikai uz rēķina pamata vai ar uzņēmuma kredītkarti. Izmantojot kredītkarti, darbiniekam jā saglabā darījuma kvīts.

7.27. Darbiniekam jāievēro ARBOR izstrādātā un uzturētā grāmatvedības politika, procedūras un uzskaitē, kas precīzi un taisnīgi atspoguļo veiktos darījumus. Darbinieks nosūta rēķinus un kvītis ARBOR grāmatvedībai kopā ar īsu paskaidrojumu par izdevumu apstākļiem. Pirms rēķinu pārsūtīšanas grāmatvedim visi rēķini un kvītis ir jāapstiprina tiešajam vadītājam vai vadībai. Grāmatvedis ir pakļauts ARBOR iekšējām grāmatvedības kontroles prasībām, nepieļaujot viltošanu un iekšējo un ārējo normatīvo aktu noteikumu apiešanu vai neievērošanu.

- 7.28. Ja darbinieks nav pārliecināts, vai ir atļauts dot vai pieņemt dāvanu vai izmantot citas priekšrocības, darbinieka jākonsultējas ar savu tiešo vadītāju vai ARBOR vadību (skat. sadaļu "**Meklējiet padomu!**").
- 7.29. **Jautājumi, uz kuriem jāatbild pirms dāvanu saņemšanas vai došanas:**
- 7.29.1. Vai šādas darbības ir likumīgas un atbilst ARBOR vērtībām, Ētikas kodeksam un šīm vadlīnijām?
- 7.29.2. Vai es droši varu informēt par šīm darbībām savu tiešo vadītāju vai citu darbinieku?
- 7.29.3. Vai es un otra puse paliks neatkarīgas pašreizējā vai tālākā lēmumu pieņemšanā?
- 7.29.4. Vai šādas darbības, to pamatojums un ARBOR kā uzņēmums tiks skatīts pozitīvā gaismā, ja informācija par tām tiks publiskota?
- 7.30. Ja darbinieks kavējas atbildēt ar "jā" uz kādu no šiem jautājumiem, attiecīgā rīcība, iespējams, var nonākt pretrunā ar pieņemamu biznesa praksi un ARBOR politiku. Šaubu gadījumā pirms lēmuma pieņemšanas jāsaazinās ar savu tiešo vadītāju.
- 7.31. **ARBOR, tās valde un darbinieki apņemas:**
- 7.31.1. ievērot likumus un noteikumus, kā arī labu uzņēmējdarbības praksi, kas piemērojama Latvijā;
- 7.31.2. būt godīgi, ētiski un taisnīgi;
- 7.31.3. veicināt un novērtēt komandas darbu un vienlīdzīgu attieksmi
- 7.31.4. veicināt brīvu un godīgu konkurenci un ievērot konkurences tiesību prasības
- 7.31.5. ņemt vērā visu ieinteresēto pušu pamatotās intereses un cerības

8. Piemērošana un kompetence

- 8.1. Ja darbinieks uzskata, ka nav ievērots vai varētu tikt pārkāpts kāds normatīvais akts vai kāds no iekšējiem noteikumiem, Jums par to **nekavējoties jāziņo savam tiešajam vadītājam vai ARBOR valdei vai jāpiemēro trauksmes celšanas procedūra.**
- 8.2. Šo vadlīniju neievērošana ir darbinieka līguma ar ARBOR pārkāpums. ARBOR ir tiesības izmantot jebkādas un visus tiesiskās aizsardzības līdzekļus, kas pieejami saskaņā ar piemērojamiem likumiem un līgumu. Šādi tiesiskās aizsardzības līdzekļi var ietvert arī darba līguma izbeigšanu.
- 8.3. Ja pastāv reāla iespēja, ka ir noticis noziedzīgs nodarījums, var tikt uzsākts kriminālprocess. Tā ietvaros var tikt veiktas izmeklēšanas darbības, kas vērstas uz ziņu iegūšanu vai jau iegūto ziņu pārbaudi konkrētajā kriminālprocesā. Tādā gadījumā uzņēmuma telpās var ierasties tiesību aizsardzības iestāžu pārstāvji, lai veiktu kratīšanu, lietai nozīmīgu priekšmetu vai dokumentu izņemšanu vai kādas citas procesuālas darbības.
- 8.4. Jebkura ARBOR iesaiste jebkādos kriminālprocesos un izmeklēšanas darbībās uztverama ar visaugstāko atbildību, ņemot vērā ievērojamos reputācijas, finansiālos un sankciju, tostarp, kriminālo sankciju riskus. Tāpēc ARBOR vadība ir nekavējoties jāinformē par jebkurām izmeklēšanām vai procesiem, kuros tiek pieprasīta kāda informācija vai dokumenti no ARBOR vai kuros ir iesaistīts uzņēmums vai tā atsevišķi darbinieki.
- 8.5. Neziņošana tiks uzskatīta no ARBOR vadības puses par nopietnu iekšējās kārtības pārkāpumu, kā rezultātā pret darbinieku var tikt vērsta disciplinārā vai civiltiesiskā atbildība.
- 8.6. Izmeklēšanas darbību gadījumā darbiniekiem nekavējoties jāsaazinās ar ARBOR vadību. Jāpieraksta personas, kas veic izmeklēšanu, vārdu, uzvārdu un tālruna numuru. Darbiniekiem ir arī tiesības noskaidrot izmeklēšanas darbību juridisko pamatu (par kādu pārkāpumu ir process), tās veikšanas mērķi, kādi priekšmeti, informācija vai dokumenti tiks meklēti, ciktāl tas ir zināms.
- 8.7. ARBOR politika ietver **pilnīgu un godīgu sadarbību** ar izmeklēšanas iestādēm, kā to pieprasa normatīvie akti. Turklāt, ja ARBOR vai tā darbinieki ir pakļauti izmeklēšanai, neviens darbinieks nedrīkst iznīcināt nekādu informāciju, tostarp elektroniski vai papīra formātā glabātu, kas ir saistīta ar profesionālo darbības jomu. Informācijas iznīcināšana no izmeklēšanas iestāžu puses var tikt vērtēta kā pierādījumu slēpšana par ko var tikt piemērotas papildus sankcijas.
- 8.8. Rakstiska, mutiska un elektroniska komunikācija ir ļoti svarīga gandrīz ikvienai uzņēmuma funkcijai. Ja Jums rodas kādi jautājumi, šaubas vai bažas par notiekošā atbilstību piemērojamajiem tiesību

aktiem vai iekšējām politikām un procedūrām, ieteicams lūgt padomu tiešajam vadītājam vai ārējās atbilstības speciālistam. Ja neesat pārliecināts par labāko veidu, kā rīkoties, lai ievērotu atbilstību, vispirms jāapspriežas ar savu tiešo vadītāju vai jāsazinās ar ārējās atbilstības speciālistu.

8.9. Ja Jums ir kādas šaubas par atbilstības jautājumiem, noteikti meklējiet palīdzību!

8.10. Par šo vadlīniju un to izpildes kontroli atbildīgā persona ir ARBOR kvalitātes vadītājs, kuras pienākumos ietilpst izvērtēt un nepieciešamības gadījumā atjaunināt šīs vadlīnijas vai nodrošināt to atjaunināšanu, pielāgojot tās atbilstošām izmaiņām.

Apstiprinu:

SIA "Arbor Medical Korporācija"

Valdes locekle Dace Rātfeldere

_____
/paraksts/

Valdlaučos, _____
/datums/